

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER
NEDERLANDEN,

BIJENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

VIERDE DEEL.

E-G.

Te Gorinchem, bij
JACOBUS NOORDUYN.

1843.

GALOE-TIMOER, bosch in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*, resid. *Tagal*.

GALOG, riv. in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*, resid. *Kedoe*, die uit den *Sendoro* ontspringt.

GALONGONG, distr. en berg in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*. Zie GALOENGONG.

GALOPPE, Fr. naam van het d. GULPEN, in de prov. *Limburg*. Zie GULPEN.

GALOPPE (LA), Fr. naam van de riv. de GULP, in de prov. *Limburg*. Zie GULP (DE).

GALOU, reg. en st. in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*. Zie GALOE.

GAMA-CANORRE, berg en voorm. sterkte op het *Moluksche eil. Ternate*. Zie GAMMA-KNORRA.

GAMAL, d. in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*, resid. *Kadoe*, ads. resid. *Mugalang*.

Den 6 Julij 1828 werden 500 muitelingen, door de eerste mobiele kolonne onzer troepen, onder bevel van den Overste SOLLEWIJN, uit dit d. gedreven.

GAMA-LAMMA, st. en voorm. vesting in *Oost-Indië*, op het eil. *Ternate*. Zie GAMMA-LAMA.

GAMAN, kon. in *Afrika*, in *Opper-Guinea*, aan de *Goudkust*, N. W. van het kon. *Assiantie*.

Het bevat rijke goudmijnen. De hoofdplaats is *Buntoukou*, misschien eigenlijk *Bontekoe*.

GAMBIER, berg. in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*. Zie het volgende art.

GAMBIR of GAMBIER, berg in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*, res. *Buitenzorg*, distr. *Tjibaroesa*.

GAMBLES, vaarwater in de *Zuiderzee*, tusschen de stad *Medemblik* en het eil. *Wieringen*. Zie GAMLES.

GAMBLESBANK, steenachtige rug in de *Zuiderzee*. Zie GAMLES.

GAMBO-AN, d. in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*, res. *Soerakarta*.

GAMBON-SIBAS, riviertje in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*, dat zich in de *Angkee* ontlast.

GAMELKE of GAMMELKE, buurs. in *Twenthe*, prov. *Overijssel*, arr. en $5\frac{1}{2}$ u. Z. O. van *Almelo*, kant. en 1 u. W. van *Oldenzaal*, gem. en 1 u. Z. van *Weerselo*.

GAMELKEBROEK of GAMMELKEBROEK, broekgrond in *Twenthe*, prov. *Overijssel*, gem. en Z. van *Weerselo*, haren naam ontleenende van het daarbij liggende geh. *Gamelke*.

GAMELKERBEEK of GAMMELKERBEEK, riv. in *Twenthe*, prov. *Overijssel*, onder *Weerselo*, dat in *Losser*, niet ver van *Oldenzaal*, ontstaat, door *Gammelkebroek*, naar *Borne* en aldaar in de *Aa* loopt.

GAMEN, eil. in *Australië*, een der voornaamste *Papoes-Eilanden*. Het is wel bevolkt, en afhankelijk van den Sultan van *Tidor*.

GAMEREN, gem. in den *Bommelerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, kw. en arr. *Tiel*, kant. *Zalt-Bommel* (8 k. d., 21 m. k., 7 s. d.); palende N. aan de *Waal*, O. aan *Zalt-Bommel*, Z. aan de *Zalt-Bommelsche-en-Bruchemsche-wetering*, die haar van de gem. *Kerkwijk* en *Aalst* scheidt, W. aan *Zuilichem*.

Deze gem. bevat de heerl. *Gameren* en *Nieuwwaal*, welke in het jaar 1818 tot eene gem. vereenigd zijn, beslaat eene oppervlakte van 1075 bund. 23 v. r. 20 v. ell., telt 217 h., bewoond door 240 huis-

gezinnen, uitmakende eene bevolking van ruim 1500 inw., die meest hun bestaan vinden in den aardappelbouw, en een weinig landbouw.

De Herv., die hier ruim 1200 in getal zijn, maken gedeeltelijk de gem. *Gameren* uit, en behooren gedeeltelijk tot de gem. *Zuilichem-en-Nieuwvaal*. De R. K., van welke men er ongeveer 90 aantreft, worden tot de stat. van *Zalt-Bommel* gerekend. — De 8 Isr. welke er wonen, behooren tot de ring-synagoge van *Zalt-Bommel*.

Men telt in deze gem. tweescholen, als: ééne te *Gameren* en ééne te *Nieuwvaal*, welke gezamenlijk door een gemiddeld getal van 150 leerlingen bezocht worden. — De kermis valt in op Woensdag en Donderdag na 1 Augustus.

GAMEREN, heerl. in den *Bommelerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benendendistrict*, kw. en arr. *Tiel*, kant. *Zalt-Bommel*, gem. *Gameren*; palende N. aan de *Waal*, O. aan *Zalt-Bommel*, Z. aan de heerl. *Delwijnen* en W. aan *Nieuwvaal*.

Deze heerl. bestaat uit den *Polder-van-Gameren* en den *Gamersche-waard*, bevat het d. *Gameren* en eenige verstrooid liggende h. Zij beslaat eene oppervlakte van 666 bund. 91 v. r. 41 v. ell., telt 164 h., bewoond door 180 huisgez., uitmakende eene bevolking van 1000 inw., die meest hun bestaan vinden in den aardappelbouw, wordende hier jaarlijks duizende mudden afgeleverd naar *Amsterdam*, *Rotterdam* en elders; welke aardappelen geladen worden aan de zoogenaamde *Kluit*, waar de aardappelbeurs gehouden wordt. Ook is er een steenoven, alsmede eene aardappelen-siroopfabriek, welke laatste echter niet veel oplevert.

De Herv., die er ruim 900 in getal zijn, maken de gem. van *Gameren* uit, welke tot de klass. en ring van *Zalt-Bommel* behoort.

De eerste, die, zoo ver bekend is, in deze gem. het leeraarambt heeft waargenomen, is geweest **ABRAHAM HEIZING**, die in het jaar 1645 herwaarts kwam, en in het jaar 1648 naar *Deurne* c. a. vertrok. Het beroep is eene collatie van den *Ambachtsheer*.

De R. K., van welke men er ongeveer 90 aantreft, worden tot de stat. van *Zalt-Bommel* gerekend. — Men heeft in deze heerl. eene school.

Het d. **GAMEREN**, ligt 4 u. W. van *Tiel*, $\frac{1}{2}$ u. W. van *Zalt-Bommel*, aan den *Waaldijk*. — De kerk werd in het jaar 1051, door **MEINWERD**, Bisschop van *Paterborn*, aan de abdij *Abdinghoff*, te *Paterborn*, geschonken. Het is een zeer net gebouw, wordende hier niet, zoo als in de meeste kerken ten platten lande, stoelen gevonden, maar zitplaatsen, zoo voor mannen als vrouwen, in net ingerigte banken. De kerk prijkt met een fraai, in 1786 nieuw gebouwd spits torentje, dat van slag- en uurwerk voorzien is, doch heeft geen orgel.

De dorpschool, welke tegenover de kerk staat, en in het jaar 1824 verbouwd is, is een tamelijk groot en net gebouw, dat door een gemiddeld getal van 100 leerlingen bezocht wordt. Ook heeft men er de overblijfselen van een oud slot.

Er ligt onder deze heerl. eene streck uiterwaarden, de *Gamersche waard* geheeten.

De heerl. **GAMEREN**, is vermoedelijk eerst door een geslacht van dien naam bezeten. — **GIJSBERT DE COCK VAN WERDENBURG** wordt in 1512 gesteld *Heer van GAMEREN* te zijn geweest. In het jaar 1565 werd de kerk-gifte en de halve tienden van **GAMEREN**, door den *Abt van Abdinghof* in erfpacht, voor 20 lood zilver 's jaars, uitgegeven aan *Heer WILLEM VAN HEUKELOM*, Ridder. Hij was getrouwd met **ELIZABETH**, *Vrouw van GAMEREN*, en beiden werden in 1578 door den *Hertog beleend*, met den

windmolen van GAMEREN en het gemaal van Nieuwwaal. De zoon van dezen Heer WILLEM, genaamd GERHARD VAN LEIJENBURG, verkreeg de erfpacht, na zijns vaders dood, in 1384; en daar men verder gemeld vindt, dat AGNES, weduwe van Heer HERMAN PIECK, Ridder, in 1565 voor haar leven in die erfpacht bevestigd werd, is het te denken, dat ELIZABETH VAN GAMEREN hare dochter was. FRANK PIECK was Heer van GAMEREN, in de eerste helft der vijftiende eeuw, en zijne dochter JUTTE, trouwende met OTTO VAN HAEFTEN, bragt de heerlijkheid in dat geslacht, hetwelk lang daarvan in bezit geweest is. De beide broeders JOHAN en DIRK VAN HAEFTEN tot GAMEREN, teekenden het verbond der Edelen in 1566, en waren dappere voorstanders van Godsdiens en vrijheid (1). HUNDE zuster AGNES, trouwde met ALEXANDER VAN IJSELSTEIN, bastaard zoon van MAXIMILIAAN VAN EGMOND, Graaf van *Buren*, en erfde GAMEREN, van hare broeders, dat zij aan haren zoon, WILLEM VAN IJSELSTEIN, naliet, die in 1616 in de Ridderschap van Nijmegen beschreven is, en de heerlijkheid naderhand, aan het geslacht van RANDWIJCK, verkocht; door welk geslacht het thans nog bezeten wordt.

Het wapen van den Heer van GAMEREN is van zilver, beladen met eenen rooden leeuw, met dubbel eindigenden staart; het schild voorzien van eenen getanden zoom of smal borduursel.

GAMEREN (POLDER-VAN-), pold. in den *Bommelerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, kw. en arr. *Tiel*, kant. *Zalt-Bommel*; palende N. aan den Gamersche-waard, O. aan *Zalt-Bommel*, Z. aan den Polder van Delwijnen, W. aan den Polder van Nieuwwaal.

Deze pold. beslaat eene oppervlakte van 600 bund. 15 v. r. 59 v. ell., en wordt op de Waal van het overtollige water ontlast.

GAMEREN (SLOT-VAN-), voorm. adell. h. in den *Bommelerwaard*; prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, kw., arr. en 4 u. Z. W. van *Tiel*, kant. en $\frac{1}{2}$ u. W. van *Bommel*, gem. *Gameren*.

Dit h., hetwelk in het jaar 1598 moet gesticht zijn, en vroeger met eene voorpoort, ophaalbrug en dubbele gracht prijkte, was deerlijk in verval geraakt, toen in het midden der vorige eeuw de overblijfselen daarvan gedeeltelijk weder bewoonbaar gemaakt en tot boerenwoning ingerigt werden, waaraan niets merkwaardigs gevonden wordt; alleen in de onderste gewelven is eene put, die zuiver welwater oplevert.

Het ligt te midden van een stuk land, hetwelk vroeger een kersenboomgaard was, doch dat omtrent het jaar 1856 tot aardappelland verbouwd is, palende N. aan den Waaldijk, O. en W. aan het land van den Heer J. VAN KERKWIJK, Burgemeester van Gameren, Z. aan de Gamersche straat, en is alzoo gelegen in het middelpunt van het dorp Gameren, tusschen den Waaldijk en de achterstraat van dit dorp.

Het beslaat, met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte van 30 bund. 65 v. r. 1 v. ell., en wordt thans in eigendom bezeten en bewoond door GERBIT VAN DE WERKEN.

GAMERSCHÉ-WAARD, streek uiterwaarden in den *Bommelerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, kw. en arr. *Tiel*, kant. *Zalt-Bommel*, gem. *Gameren*; palende N., O. en W. aan de rivier de Waal, Z. aan den Polder van Gameren.

Op deze uiterwaarden, welke eene oppervlakte beslaan van 66 bund. 78 v. r. 82 v. ell., moet eene, voor het oog verborgen, vergif-

(1) Zie over hen nader J. W. TE WATER, *Historie van het Verbond der Edelen*, st. II, bl. 434-438 en st. IV, bl. 438 en 439.

AARDRIJKSKUNDIG
W O O R D E N B O E K

DER

N E D E R L A N D E N ,

BIJEENGEBRAGT

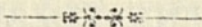
DOOR

A. J. van der Aa,

ONDER MEDEWERKING VAN EENIGE VADERLANDSCHE
GELEERDEN.

DE TIENDE DEEL.

A A N H A N G S E L.

TE **GORINCHEM**, BIJ
J. NOORDUYN EN ZOON.

1854.

GALGEPLAAT (DE), zandplaat in de *Noord*, prov. *Zuid-Holland*, deelende het westelijke vaarwater, de *Rielbaan*, in twee deelen, waarvan het grootste en oostelijke dien naam behoudt en het westelijke de *Strooppot* genaamd wordt.

* **GALGEPLAATJE** ligt genoegzaam midden in de *Oosterschelde*, tusschen *Tholen* en *Zuid-Beveland*, en vormt, met de *Vondelingen*, vaarwaters beoosten en bewesten zich. Een halve mijl bezuiden het hoofd van *Zierikzee*, ligt de *Noordpunt* dier plaat en schiet door tot dwars voor *Wemeldinge*, meest in eene zuidelijke rigting. — Deze platen vallen op vele plaatsen droog.

GALGEVELD (HET), bekade buitengronden aan de *Emilia-polder*, prov. *Noord-Brabant*, arr. *Breda*, kant. *Oosterhout*, gem. *Made-en-Drimmelen*; palende N. aan den *Emiliapolder*, Z. aan het *Noordergat* van de *Donge*. Deze buitengronden beslaan eene oppervlakte van 10 bund. 57 v. r. 10 v. ell.

GALIGERPOLDER, gedeelte polderland in de vrije heerl. *Schagen*, prov. *Noord-Holland*, arr. *Alkmaar*, kant. *Schagen*, gem. *Schagen-en-Burghorn*, tot de *Sectie de Nes* behoorende; palende N. aan de *Ooster-Neskaag*, O. aan de *Bansloot*, Z. aan de *Compagnie*, W. aan den *Polder-tusschen-de-Nes-en-de-Snevert*, en eene oppervlakte beslaande van 10 bund. 64 v. r. 50 v. ell.

* **GALILEA**, voorm. kloost., lag 10 min. W. van *Gerkensbrug*, aan den straatweg tusschen *Groningen* en *Leeuwarden*. — De twee boerderijen, welke men aantreft, ter plaatse waar het klooster gestaan heeft, maken het geh. *Vrouwenklooster* uit. Zie dat woord. W.

GALISSON, *GALLISSON* of *GLISSONG*, kaap in *Oost-Indië*, aan de *Westkust* van het eil. *Celebes*.

* **GALKEBIERUM**. Dit art. moet geheel wegvallen.

GALLAND en **GALLANG**, namen, welke men wel eens geeft aan het eil. *KALAND*, een der *Riowsche eilanden*. Zie *KALAND*.

GALLANG, eil. in *Oost-Indië*, een der *Bintang-eilanden* aan de *Zuidkust* van het eil. *Sumatra*.

GALLOA (STRAAT-), zeeëngte in *Australië*, tusschen *Nieuw-Guinea* en het eil. *Salawa*

* **GAMAL** ligt in de resid. *Djocjokarta*.

* **GAMEREN**, heerl., heeft ook eenen korenmolen. — Het dorp is eene uitgestrekte plaats, waarvan de huizen grootendeels, ter lengte van 20 min. gaans, ter wederzijden van den *Waalddijk* staan. Ten O. van het dorp, aan de *Kluit*, is een voetveer op *Haasten*. Deze heerl. is uit het geslacht van *Rantwijk* gekomen aan de tegenwoordigen bezitter, den Heer *Jacob Rau*, wiens moeder tot dat geslacht behoorde.

* **GAMEREN (POLDER-VAN-)** telt 164 h., waaronder 24 boerderijen; wordt door eenen watermolen van het overtollige water ontlast, en voorts door de buitensluis in den *Bandijk*, onder *Zuilicheer* gelegen, op het *Esmeer*, bij *Pouderoijen*.

* **GAMEREN (SLOT-VAN-)** paalt Z. aan de *Ridderstraat*; ligt alzoo tusschen die straat en den *Waalddijk*, en beslaat eene oppervlakte van 1 bund. 65 v. r. 50 v. ell.

GAMERENSCHER-WETERING, water in den *Bommelerwaard*, prov. *Gelderland*, in eene noordelijke rigting, loopende van den *Gamerenscher-watermolen* naar de drie sluizen, in den *Achterdijk* onder *Aalst*; zich bij die sluizen vereenigende met de *Nieuwaalsche-wetering* en aldaar van eenen voormolen voorzien.